

HEALTH SCIENCES

PUBLIC HEALTH

Received: December 2007

Accepted: March 2008

© 2008 www.newwsa.com

M.Fatih Karahüseyinoğlu

University of Fırat

fkarahuseyinoglu@firat.edu.tr

Elazığ-Türkiye

GELENEKSEL TÜRK SPORLARINDAKİ MODERN SPOR YANSIMALARI

ÖZET

Spor olarak tanımlanan aktiviteler günümüzdeki konuma, bazı değişim ve dönüşümlerden geçerek gelmiştir. Batıya özgü ve geleneksel sporlardan beslenen modern sporlar; Geçmişten günümüze, kaybolan veya yaşatılmakta olan geleneksel sporlar olarak ayrılabilir. Geleneksel Türk sporlarının genel özelliklerinin sınıflandırılması ve bunların günümüzdeki uygulamalar ile karşılaştırılması bu sporların geçmişten günümüze kadara değişim ve dönüşüm serüvenini ortaya koymak açısından önemlidir. Bu çalışma da geleneksel Türk sporlarının genel özellikleri bağlamında, geçmişteki ve günümüzdeki uygulamalardan yola çıkarak bu sporlardaki değişim ve dönüşümlere dikkat çekmek ve çeşitli çıkarımlarda bulunmak amaçlanmıştır. Geleneksel Türk sporlarının geçmişte ve günümüzdeki uygulamaları değerlendirildiğinde, bazı değişim ve dönüşümden geçtiği gözlenmektedir. Geleneksel Türk sporlarındaki bu değişimlerde modern sporun özelliklerinin yansımalarını günümüzdeki uygulamalardan gözlemek mümkündür. Geleneksel Türk sporlarının modern sporlar benzeri bir değişime ve dönüşüme uğraması bu sporların geleneksel ve otantik yapısının aşınmasına neden olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Sporlar, Modern Sporlar,
Geleneksel Türk Sporları

MODERN SPORT REFLECTIONS ON TRADITIONAL TURKISH SPORTS

ABSTRACT

The activities that are defined as sports have come today after experiencing some changing and transformation. Modern sports that are fed by the sports peculiar to west and by the traditional ones can be classified as "the lost" from the past to today and as "the alive" that are traditional. In this study, in the context of the general characteristics of traditional Turkish sports, it is aimed to take attention to the changes and transformations of these sports and to have some conclusions by applying to the practices of past and today. When the past and present practices of traditional Turkish sports are examined, it is observed that there have been some changes and transformations. In those changes of traditional Turkish sports, it is possible to see the reflections of the characteristics of modern sports in the practices of today. The change and transformation of traditional Turkish sports cause deformation of the traditional and authentic structure of traditional sports as they become similar to modern sports.

Keywords: Traditional Sports, Modern Sports,
Traditional Turkish Sports, Sport

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Tarihsel süreç içerisinde spor olarak tanımlanan aktiviteler günümüzdeki konuma pek çok değişim ve dönüşümden geçerek geldiği bilimsel verilerden anlaşılmaktadır. İnsanın hayatta kalmak, beslenmek ve diğer ihtiyaçlarını karşılamada spora benzer aktivitelere başvurduğu bilinmektedir. Spor "kaba oyun, oyun yarışları ve folk (halk) eğlenceleri [12] gibi bazı değişim ve dönüşümden geçerek kurallı yarışma şeklinde yapılan geleneksel spor ve modern sporu oluşturduğu belirtilmektedir [10].

Modernleşme ve küreselleşme ekseninden günümüz sporuna bakıldığında, sanayileşme sonrası köklü dönüşümlerle tarih sahnesine özgün bir olgu olarak çıkan "modern sporlar" daha öncesinden beri var olan "geleneksel sporlar" olmak üzere iki ayrışık sporun birlikte var olduğu görülmektedir [1, 2 ve 3].

Modern sporlar, evrensel dili, üretim/tüketim modeli, dünya da etkili ekonomi ve sanayisi, geniş katılımlı taraftar kitlesi, demokratik ve kapsamlı örgütlenmesi, ön plana çıkardığı görselliği, spesifik tesis ve malzemesi, müsabaka öncesi ve sonrası yüksek performans zorunluluğu, teknik bilgi ve ekipman gerekliliği gibi daha pek çok faktörden dolayı geleneksel sporlardan ayrılmaktadır.

Geçmişteki uygulamalardan çeşitli faktörlere bağlı olarak bazı değişikliklere uğrayarak günümüze kadar gelen geleneksel spor organizasyonları günümüzün spor organizasyonları ile değerlendirildiğin de geçmişteki uygulamaları ile bugünküler arasında modern sporların özelliklerin benzeri bazı değişim ve dönüşümler gözlenmiştir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bu çalışma da sosyal değişim, küreselleşme süreci ve bunlara bağlı pek çok nedenle birlikte Türk spor kültüründeki bazı pratiklere ait geleneksel ve dinsel ritüellerin süreçten etkilenme boyutları üzerinde durulmuştur.

Geleneksel Türk sporlarının genel özelliklerinin sınıflandırılması ve bunların günümüzdeki uygulamalar ile karşılaştırılması bu sporların geçmişten günümüze kadara değişim ve dönüşüm sürecini ortaya koymak açısından önemlidir. Bu çalışma da geleneksel Türk sporlarının genel özellikleri bağlamında, geçmişteki ve günümüzdeki uygulamalardan yola çıkarak bu sportlardaki değişim ve dönüşümlere dikkat çekmek ve çeşitli çıkarımlarda bulunmak amaçlanmıştır.

Geleneksel Türk sporlarının geçmişteki ve günümüzdeki uygulamaları değerlendirildiğinde, bazı farklılıklar gözlenmektedir. Geleneksel Türk sporlarında meydana gelen bu farklılıklar yapısal açıdan çeşitli değişimlere neden olmakla birlikte, geleneksel Türk sporlarının geçmiş uygulamalarının günümüzdeki yansımalarının modern sporun özelliklerine doğru bir kaymanın olduğu ön kabulünden hareket edilmiştir.

3. METERYAL VE YÖNTEM (METERIAL AND METHOD)

Teorik çerçeve oluşturulurken, konuyla ilgili çeşitli kayıtlara ve alandaki kaynak kişilere başvurularak, bu sporların geçmiş uygulamalarına yönelik bilgiler elde edilmiş, ayrıca konu ile ilgili kaynaklar taranarak dağınık veriler elde edilmiştir. Araştırmacı tarafından ilgili organizasyon alanlarında günümüzdeki uygulamalara dair gözlemler yapılmıştır. Elde edilen veriler araştırmacının amaçları doğrultusunda derlenerek değerlendirilmiş ve çeşitli çıkarımlar yapılmıştır.

4. GELENEKSEL TÜRK SPORLARI (TRADITIONAL TURKISH SPORTS)

Spor ve benzeri bedensel faaliyetler toplumların kültürel pratiklerinden soyutlanamaz. Kültürün tamamlayıcı unsurları arasında yer alan spor içinde bulunduğu ve yapıldığı toplumun özelliklerine göre şekillenmektedir. Kültür bütününe tamamlayan parçalardan birisi olan spor, toplumda kültürden etkilenirken popülerliği ve sosyalliği nedeniyle onu etkilemektedir [13]. Spor, kültürün bir unsuru olarak, kişilerin ve toplumların düşünce ve davranışlarını şekillendirmekte ve diğer kültür unsurlarını da etkileyerek milli özerklikler kazandırmaktadır [6]. Sporun, kültürel unsurların taşınmasındaki rolü ancak gelecek kuşaklara aktarılan uygulamalar dikkate alındığında görülecektir.

Toplumda yapılan bütün hareketler toplum tarafından kabul görüp sonraki nesillere aktarılmaz. Fertler ve toplum kendi norm ve değerlerini devreye koyarak bir elemenden geçirir. Bunlardan bazılarını kendinden sonraki nesillere aktarır; bazılarını ise tarihin derinliklerinde saklar. Toplumda kabul gören ve sürekliliği olan, hareketlerin ve davranışların tekrarlanması onların gelenekselleştiğinin göstergeleridir.

Türk milletinin diğer milletlerden ayrışmasının önemli unsurlarından birisi olan Türk halk kültürü; Türklerin göçüp yerleştikleri devlet kurup egemen oldukları bütün ülkeleri kapsar. Türk halk kültürü, Anadolu'da geleneksel yaşamı sürdüren toplulukların yüzyıllar boyunca kendi dil, kültür ve beğenileriyle oluşturup yaşattıkları kültürün ortak adıdır. Türklerin yaşadıkları yerlere ve kültürel yapıya ait spor ve benzeri bedensel faaliyetler de Türk halk kültürünün unsurları arasındadır.

Geçmişten günümüze, kaybolan veya yaşatılmakta olan yarışmayı hoşça vakit geçirmeyi sağlayan, aynı zamanda yardım, rekreasyonel, amaçlar taşıyabilen ve gelenekselleşerek günümüze kadar değişerek/değişmeden gelen ritüelleri barındıran sportif faaliyetleri günümüzdeki özgün şekli ile "geleneksel Türk sporları" olarak ifade etmek mümkündür. Bu sporlar Türk toplumunun uzun yıllar süren kültürel pratikleri arasından süzülerek gelmişlerdir. Geleneksel Türk Sporları'nın şekillenmesinde elbette Türklerin yaşama biçimi, doğuştan getirdiği özellikleri, yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerinin, yansımalarını görmek mümkündür [6]. Geleneksel Türk sporları daha çok Panayırlar, Şenlikler, özel eğlence törenlerinde yapılarak, resmi veya halk tarafından gönüllü kişilerin organize edilerek ve yine halk tarafından kuşaklara aktarılarak günümüze taşınmıştır [14].

4.1. Geleneksel Türk Sporlarının Toplumsal İşlevi (Social Functions of Traditional Turkish Sports)

Tarihi ve kültürel açıdan geleneksel Türk sporlarının genel özelliklerine bakıldığında, temelinde dostluk, kardeşlik ve yiğitlik olan bu aktivitelere tarihsel süreç içerisinde farklı pencerelerden bakmak ve değerlendirmek mümkündür. Birlikteliği sağlamak ve kaynaşma amaçlı yapılan zamanın en yaygın faaliyetleri olmakla beraber toplumsal bütünleşmeyi sağlamada önemli işlevleri olduğu ve serbest zaman faaliyeti olarak yapıldığı bilinmektedir. Yardım amaçlı yapılarak toplanan paralarla toplumsal ihtiyaçların karşılandığı, cami, hastane, okul, mezarlık gibi toplumun genelini kapsayan ihtiyaçların giderilmesinde kullanıldığı belirtilmektedir [9, 11 ve 15].

Doğal oluşum süreci ile döneminin en yaygın serbest zaman faaliyetleri arasında sayılabilen geleneksel spor organizasyonları günümüzdeki gibi belirli zaman aralıkları yapılma sıklığının ötesinde, kendiliğinden gelişen/oluşan sportif aktiviteler olarak değerlendirmek doğru bir yaklaşım olacaktır.

Geleneksel Türk sporlarının doğal oluşum süreçlerinden bahsedilirken, geleneksel toplumun yaşam biçimlerini göz ardı etmek mümkün değildir. Geleneksel yaşamda serbest zaman faaliyetleri iş yoğunluğunun azalmasına veya artmasına bağlı olarak değişmektedir. Özellikle Türk toplumu tarıma bağlı işlerle ilgilendiğinden genellikle serbest zaman faaliyetleri "hasat" dönemi sonrası veya tarımsal işlerin az olduğu veya hiç olmadığı dönem olan "güz", "kış" aylarında yerleşim birimlerinde buluşma alanları/mezdanlarında kendiliğinden -doğal- bir buluşma sağlanarak yapılan serbest zaman etkinliklerinden bahsedilebilir. Bu doğal oluşum sürecinde küçük yerleşim birimlerinde toplantı alanlarında buluşmaya toplumsal bir baskıdan da bahsedilebilir. Doğal olarak "köy meydanındaki" buluşmada ayrışma erkeklerin kendi aralarında yapacağı etkinlikler, kadınların da kendi aralarında yapacağı etkinlikler olarak şekillenmektedir. Ayrıca tarihsel süreç içerisinde erkeklerin yaptığı etkinliğe kadınların pasif katılım -seyirci- sağladıkları serbest zaman aktiviteleri de vardır.

Geleneksel Türk sporları milli ve dini ritüelleri bünyesinde barındıran [7] Türk örf adet ve geleneklerindeki yardımseverlik, misafirperverlik örneklerinin sergilendiği ortamı sağlayan organizasyonlardır. Yarışmayı esas alan ama asla kazanmanın ön planda olmadığı, "fair play" ruhunun en güzel örneklerinin sergilendiği sportif aktivitelerdir [4].

Geleneksel Türk Sporlarındaki geleneksel ve törensel ritüeller ve bunlara ait etkinlikler günümüze kadar korunabilmiş midir? Bu ve buna benzer birçok sorular günümüze dair sorulabilir. Sorulan sorulara çeşitli cevaplar aranması için önce bu değişen veya korunan bazı geleneklere dikkat çekmekte yarar vardır.

4.2. Geleneksel Türk Sporlarının Özellikleri ve Modern Spor Yansımaları (The Characteristics of Traditional Turkish Sports and the Reflections of Modern Sports)

Araştırmanın uygulamalı saha çalışmaları sırasında bazı geleneksel sporların -geleneksel güreşler, atlı cirit, atlı rahvan yarışları- müsabaka ortamında araştırmacı tarafından günümüzdeki uygulamalara yönelik gözlemler yapılmıştır. Müsabaka alanında tecrübeli kişilerle geleneksel sporların geçmişte ve günümüzdeki uygulamalarına yönelik yapılan görüşme ve gözlemlere dayanarak geleneksel Türk sporlarının genel özelliklerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür.

Aşağıda belirtilen maddelerin geleneksel Türk sporlarının tüm yapısal özelliklerini yansıttığı elbette söylenemez. Buna rağmen genel olarak değerlendirildiğinde; kurallaşma açısından bakıldığında bunların yazılı olmadığı fakat yarışmanın doğası gereği geneli ile ilgili kuralların katılımcılar tarafından bilindiği fakat bazı esnek ve farklı uygulamaların katılımcıların mutabakatına bağlı olarak değiştiği belirtilmektedir. Mutabakat sağlanırken bilirkişilere (usta, tecrübeli) büyük saygı duyulur ve onların kararları tartışılmaya özen gösterilmektedir. Örneğin geleneksel güreşlerde sporcu boyları (sıklet) seçimi bazı kriterler dikkate alınarak bu hakemlerin -bunlar daha çok eski başarılı pehlivanlardan oluşur- insiyatifleri ile belirlenirdi. Geleneksel Türk sporlarının bölgesel, çevre, iklim koşullarına göre şekillenmiş bir zamanı olduğu, genellikle işlerin yoğun olmadığı hasat sonu ve bahar aylarının başında veya düğün merasim ve önemli törenlerde yapıldığı bilinmektedir.

Organizasyonların yapılması sevk ve idaresinde yörenin gönüllü kanaat önderlerinin büyük etkisi vardır. Başarılı olanların takdir edilmesi ve sevilmesi sporcuda başarı itibar ve onur kazanma isteğinin öne çıkmasına neden olduğunu belirtmek mümkündür. Başarıda ortaya

konan ödül ve hediyelerinde etkisi azımsanmayacak derece çoktur. Kuvvet ve gücün yetenekten daha fazla ön planda olduğu antrenman şekillerinden anlaşılırken, genellikle var olan gücün kaybolmaması üzerine kurulu bir çalışma planı vardır. Geleneksel kıyafet ve malzeme ile yarışıldığı fakat belirli kriterler -atlı cirit ve atlı rahvan yarışında şalvar, yelek, şalvar güreşinde kısa şalvar, karakucakta, pırpıt vb.- konmadığı da söylenemez. Süreye karşı değil mesafeye, rakibin yenmeye zorlayan pozisyona getirilmesi veya sayı kazanmaya yönelik bir sonuç anlayışı vardır.

Tablo 1. Geleneksel Türk sporlarının genel özellikleri
(Table 1. General characteristics of traditional Turkish sports)

1	Doğal "kendiliğinden" gelişen organizasyon oluşumu,
2	Coğrafi ve iklim koşullarının etkisinde oluşum,
3	Yazılı olmayan, esnek mutabakat gerektiren kurallaşma,
4	Kurallarda yöresel küçük farklılıkların olması,
5	Usta çırak ilişkisinde şekillenme ve buna büyük saygı gösterme,
6	Tecrübeli kişileri önemseme ve geniş inisiyatif kullanma yetkisi verilmesi,
7	Spor dalının ve sporcunun toplum tarafından önemsenmesi,
8	Organizasyon ve faaliyetlerde daha çok erkek egemen yapı,
9	Günümüz koşullarına göre daha az kısıtlayıcı giysi ve malzeme gereksinimi,
10	Geleneksel ve dinsel ritüelleri koruyan ve yücelten yapı,
11	Zamana karşı değil, kazanma ve kaybetmeye yönelik sonuçlanma,
12	Sonucu yetenekten daha çok güç ve kuvvetin etkilemesi,
13	Organizasyonlarda daha çok topluluğun önde gelen kişilerinin etkisi ve rolü,
14	Başarıda itibar ve onur kazanma isteğinin motivasyon sağlaması,
15	Kategorilerinin fiziksel özelliklere göre değil önceki başarıya göre şekillenmesi,

Günümüz Türkiye'sinde geleneksel sporlar kapsamındaki faaliyet ve organizasyonlar iki kısma ayrılmaktadır. Bunlardan birincisi bütün yükümlülükleri federasyonlar tarafından karşılanan resmi faaliyet programlarında yer alan ve her yıl tekrarlanan, ikincisi ise genellikle yerel yönetimlere bağlı olarak ve federasyonların izinleri doğrultusunda yapılan mahalli organizasyonlardan oluşmaktadır. Mahalli organizasyonların ekonomik boyutu yerel yönetim veya çeşitli dernek ve vakıflar tarafından yapılırken, hakem, gözlemci, gibi ekipman desteği ise federasyonlar tarafından sağlanmaktadır. Geleneksel sporların bağlı olduğu Geleneksel Spor Dalları Federasyonu 1996 yılında kurularak bazı geleneksel spor dalları bu federasyona bağlanmıştır. Karakucak güreşleri ve yağlı güreş faaliyetleri önceleri Türkiye Geleneksel Spor Dalları Federasyonuna bağlı olarak devam etmiş daha sonra, Türkiye Güreş Federasyonuna bağlanmıştır. Mahalli organizasyonların bir kısmı ise, halkın kendi arasında gönüllü olarak oluşturulan birliktelikler sayesinde yapılmaktadır.

Geleneksel spor uygulamalarında birlikteliği sağlamak amacıyla federasyonlara bağlı örgütlenme aslında farklılaşan iki uygulamayı da beraberinde getirmiştir. Federasyonlara bağlı organizasyonlarda resmi kurallar uygulanırken, geleneksel birlikteliklerle halk tarafından organize edilen mahalli organizasyonlarda bazı yerel farklılıklar gözlenmektedir. Standartlaştırılmış resmi uygulama ile gelenekselleşmiş mahalli kurallar arasındaki farklılık günümüzde hala devam etmektedir

Tablo 2. Geleneksel Türk sporlarındaki modern spor yansımaları
(Table 2. Modern sports reflections on traditional Turkish sports)

1	Geleneksel sporların "doğal" -kendiliğinden- oluşum/gelişim süreci, belirli tarih aralıklarına sıkıştırılmış, "yapay" -planlı, tarihi önceden belirlenmiş- oluşum süreci işlemektedir.
2	Organizasyonlar, yazılı olmayan yıllarca süregelen geleneksel kurallar yerine ayrıntılı detaylarla yazılı hale getirilen yönetmeliklerle yürütülmektedir.
3	Organizasyonlardaki görevliler, cumhurun üzerinde ittifak ettiği tecrübeli kanaat önderleri değil, yetki ve sorumlulukları federasyonlarca (örgütlü birliktelikler) önceden belirlemiş tecrübeye değil sertifikaya bağlı görevlilerden oluşmaktadır.
4	Tecrübeli görevlilerin insiyatif kullanma yetkileri oldukça fazla olmasına rağmen federasyon görevlileri kurallar dahilinde kısıtlı yetki ve insiyatif kullanabilmektedir.
5	Müsabakalarda başarı sadece güç ve beceriye dayanan yenmeye bağlı iken, modern sporlarındaki "süre" veya "puanlama" esasına bağlı başarı kıstasları işlemektedir.
6	Sınırları önceden belirlenmeyen ve yöresel değişiklikler gösteren toplanma alanlarının yerini branşa özel spesifik spor tesis ve alanları almaktadır.
7	Geleneksel organizasyonlarda önemsenen ve ağırlanan kişiler "ağalar, kanaat önderleri, ustalar" iken günümüzde "siyaset adamları, basın mensupları, popüler ve medyatik kişiler" de önemsenmektedir.
8	Geleneksel spor faaliyetleri modern sporlar gibi iletişim araçlarının tüketim ürünleri arasında yer alabilmek için şekillenmekte ve değişime uğramaktadır.
9	Günlük kullanıma uygun farklılık gösteren spor kıyafeti yerine tek tip ve özellikli spesifik spor kıyafeti kullanılmaya zorunluluğu getirilmiştir.
10	Geleneksel ve farklı olan organizasyona davet edilme ve duyurulma şekilleri değişmiş, günümüzün modern iletişim araçları kullanılmaktadır

5. SONUÇLAR (CONCLUSIONS)

Yukarıda maddeler halinde kısaca belirterek sıraladığımız örnekleri çoğaltmak mümkündür. Bu uygulamaların çoğunun belli ihtiyaçlar ve zorunluluklarla olduğunu söylemek mümkündür. Sporun yapılış amacı, modern çağın gerekleri doğrultusunda şekillenirken; spordan, sporcudan ve sporla ilgili bütün kurumlardan beklenenler gün geçtikçe değişim göstermiştir. Önceleri sağlıklı olmak, toplumsal barışa katkı sağlamak vb. nedenlerle yapılan spor artık günümüzde sadece bu faktörlere bağlı olarak değil değişik işlevler kazanmış, Profesyonelleşmiş "meslek" halini almıştır [5].

Kazanmanın yarışmaktan çok önemli hale geldiği, maddi kazanç sağlamanın tek amaç olarak görüldüğü spor ahlak ve anlayışı yaygınlaşmaktadır. Bu ahlak anlayışı ve diğer bazı etkenlere bağlı olarak, modern sporlarda sıkça rastlanan hilelere doping ve benzerleri

geleneksel sporlara bile sıçramıştır. Modern ve geleneksel sporlarda dopingli pehlivanlara/sporculara, er meydanında hakem kararlarına itiraz eden, yumruklaşmaya varan kavgalara rastlamak mümkün hale geldi. Oysa geleneğinde rakibi zor duruma düştüğünde onu affeden, rakibin zaafından yararlanmayan, eşit şartlarda yarışmayı kendine ilke edinen, haksız kararda bile "usta"sının (hakem) elini öpen pehlivanlar Türk spor tarihinde az değildir [8]. Sadece kazanmaya endeksli müsabaka örneğinin etkisi, günümüzde süre kısıtlamasına kurallaşmasına Modern anlamda seyir sporlarında, amacın daha çok spor yapanların değil bu sporları seyretmeye gelenlerin rahatlığı ve ergonomisi üzerine tasarlanan spor ürünleri ve organizasyon beklentileri günümüz sporunda köklü değişimlere gidilmesine neden olmuştur. Organizasyonlar spor yaptırmak için değil daha çok kişilerin, kurumların, ürünlerin tanıtımlarının ve reklâmlarının ön plana çıkarıldığı faaliyetler haline gelmiştir.

Geleneksel Türk Sporlarında, seyircilerin yeşillik ve düzlüklere oturduğu geleneksel spor alanlarının yerini, seyircilere, basın mensuplarına, protokol da oturacak siyaset adamlarına göre inşa edilmiş açık spor tesisleri almıştır. Önceleri yağlı güreşlerde pehlivanlar er meydanlarına çağırır cazgır, methiyelerini pehlivanların önceki başarıları, hangi köyden katıldıkları, kimleri yendikleri üzerine okurken, günümüzde popüler bir kişi, kurum, veya sponsor olan herhangi bir firma üzerine yoğunlaştırabilmektedir. Hatta kispetlerin kasnak kısmında firma reklâmlarına rastlamak mümkündür. Ekonomik şartların değişmesi, ulaşım şartlarının kolaylaşması nedeniyle seyirci ve sporcu sayısının artışı, modern çağın gereksinimleri, beklentileri değiştirmiş ve organizasyon maliyetlerini arttırmıştır. Geleneksel organizasyonlarda Kırkpınar'a gelen pehlivanlar ve misafirler ortak bir yardımlaşma örneği olarak yöre halkı ve özellikle "Kırkpınar Ağası" tarafından ağırlanırdı. Modern yaşam gereksinimleri, sosyo-ekonomik şartlar nedeniyle bunun günümüzde mümkün olmadığı görülmüştür. Sadece bu nedenlerle sınırlı olmayan fakat temelinde bireysel özgürlükler ve demokrasi çerçevesinde algılanan "Ağa"lığın geleneksel yapısı modern ve geleneksel özellikler taşıyan "melez" bir görünüm sergilemektedir. Aday olma şekli, seçim kriterleri, tartışmaya açık hale gelen, geleneksel işlev ve amacının farklı alanlara kaydığı sembolik törenlerin aktörü haline gelmiştir.

Genel olarak geleneksel Türk sporlarında gözlenen "sosyal değişimler ve kültürel acculturation" sonucunda nelerin değiştiği [7] ve değişimin nedenlerinin nerelerde aranabileceği ile ilgili bilimsel bir bakış sergilenmeye çalışılmıştır. Toplumda yıllardan beri geleneksel olarak yapılan fakat günümüzde bazı değişim ve dönüşümlere uğrayan töresel ve törensel ritüellerin günümüzdeki veya yakın geçmişteki uygulama biçimlerinin değiştiği gözlemlenmiştir.

Türk toplumunun önemli kültürel unsurlarından olan geleneksel Türk Sporları, kaçınılmaz olduğu tartışmalı olan bazı değişim ve dönüşümler günümüz şartlarında bazı kolaylıklar getirirse de bu sporların geleneksel pratiklerinin tamamen olmasa da kısmen aşınmasına neden olmaktadır.

Geleneksel Türk Sporlarını diğer sporlardan farklı kılan özellikler otantik, geleneksel yapısıyla törensel ritüelleridir. Bu sporlardaki geleneksel pratikler kısmen de olsa yitirilir veya değiştirilirse geleneksel/modern karışımı oluşan melez bir yapı oluşacağı kaçınılmazdır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Amman, M.T., (2005). Küreselleşmenin Kültürel Boyutları ve Kırkpınar, I. Tarihi Kırkpınar Sempozyumu, Edirne.
2. Amman, M.T., (2005). Modernleşme Sürecinde Kadın ve Spor, Morpa Kültür Yayınları, ss:55-56, İstanbul.
3. Amman, M.T., (2006). Kitle Sporunun Toplumsal Dinamikleri. 1. Baskı. ss:36, Çamlıca Yayınları, İstanbul.
4. Atabeyoğlu, C., (2000). Geleneksel Türk Güreşi ve Kırkpınar, TMOK Yayınları: 5, İstanbul.
5. Atalay, M., (2004). Uluslararası Olimpik Akademide (IOA) Görev Alan Çeşitli Ülke Temsilcilerinin, Dünyada Olimpizm Düşüncesinin Yaygınlaştırılmasına Yönelik Görüşlerin Analizi ve Türkiye İçin Bir Değerlendirme, Yayınlanmamış Doktora Tezi, ss:12, M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
6. Güven, Ö., (1992). Türklerde Spor Kültürü, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara.
7. Güven, Ö., (1993). Kırkpınar Güreş Kültürü, Türk Dünyası Tarih Dergisi, Sayı: 80, ss:61-62.
8. Güven, Ö., (1999-2000). Osmanlı Spor Geleneğinde Spor Ahlakı ve Sporda Kural İhlallerine Karşı Alınan Yasal Önlemler, Türk Yurdu Dergisi, Sayı:148-149, ss:356.
9. Kahraman, A., (1995). Osmanlı Devletinde Spor, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1697, s:124-163, Ankara.
10. Karahüseyinoğlu, M.F., (2007). Küreselleşme ve Geleneksel Türk Sporları, M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul.
11. Kılıç, R., (2001). Yağlı Güreşin Sorunları ve Çözüm Önerileri, 1. Türk Güreş Kurultayı, Cem Ofset, ss:422-423, Antalya.
12. Rowe, D., (1996). Popüler Kültürler, Rock ve Sporda Haz Politikası, 1. Basım, Ayrıntı Yayınları, (Çev., Küçük M.) 172, İstanbul.
13. Yetim, A., (2000). Sosyoloji ve Spor, ss:144, Topkar Matbaacılık, Ankara.
14. Yıldırım, İ., (1999). Geleneksel Yağlı Güreşlerin, Kültürel, Yapısal ve Bilimsel Açından Modern Minder Güreşleriyle Farklılıklarının Değerlendirilmesi, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2, ss:43-58.
15. Yıldırım, İ., (1999). Kavramsal ve Fonksiyonel Açından Türklerde Yorga/Rahvan Biniciliğinin Tarihsel Gelişimi ve Türkiye'de Geliştirme Perspektifleri, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, IV, 2, ss:43-58.